

Nova Caledònia, l'explosió d'ultramar

Diuen que François Mitterrand no dorm. I deu ser cert: l'angoixa de perdre les últimes colònies ha estat causa d'insomni per a tots els governs de la vella república francesa. Una d'aquestes, Nova Caledònia, a 18.000 km de París, és un volcà en erupció. I com que Caledònia s'ha convertit en la nova Algèria, els antics activistes de l'OAS actuen de nou.

«**L**i ho jure, mai no hi hem estat en contacte, ni els meus amics ni jo», diu Louis Florence, l'home que permeté la fuga de sis alts càrrecs de l'OAS fa 23 anys, en parlar de possibles connexions de l'OAS amb el GAL o amb altres

grups terroristes. «Conec —afirma— tots el qui es van quedar a Benidorm i a Alacant i puc assegurar-lio». Però, reflexiona: «Sí, a Espanya n'hi ha alguns que són simpatitzants d'aquests grups, per bé que —assenyala— es tracta de casos aïllats».

Per a ell, els únics francesos que podrien estar dins del GAL són els *barbouzes*, els antics membres de l'avui dissolt SAC o Service d'Action Civique, ultradretans com l'OAS, però enemics d'ells, al servei de De Gaulle. «Te'n donaré un exemple: un tal

Forestier, que tenia una fàbrica de plàstics a Sant Esteve, prop de Perpinyà, volia entrar amb nosaltres. Digué que era un repatriat del Marroc i ens va explicar que estava en l'OAS d'aquell país. Jo —comenta Florence— em vaig posar en guàrdia i vaig iniciar una investigació».

«Gràcies a això, vam descobrir que aquest home formava part dels *barbouzes* i, per tant, hi trencàrem les relacions. I, en efecte —assenyala—, aquest tipus estigué embolicat en afers bastant lletjos, ja que, després de tenir problemes ací, se n'anà al País Basc, on es va mesclar amb assumptes d'explosius, en llocs de reunió d'ETA. D'això fa uns deu anys». El tal «Forestier» era sens dubte membre del primer GAL: el grup ATE, o antiterrorisme-ETA.

La teoria no deixa de ser fiable. Certament, alguns passatgers de l'OAS i vells professionals del SAC, segons informes dels jutges francesos, podrien haver coincidit en la persecució i la mort de refugiats polítics bascos. I de ciutadans de l'Estat francès.

Nova Caledònia, la nova Algèria

Nova Caledònia és, sens dubte, l'Algèria d'avui. No és estrany, per tant, que aquesta siga la principal preocupació dels cercles franco-algerians: «Diuen que el problema de Nova Caledònia és un nou conflicte algerià» —es planteja l'editorial de *L'Algerianiste*, una de les diverses publicacions *piets-noirs*—. I contesta amb fermesa: «és veritat, sobretot per l'emoció que ha despertat en nosaltres, per l'impuls patriòtic... d'aquells que creuen encara en França i no toleren que es decideasca el seu futur per ells». Les idees dels vells rengles de l'OAS no semblen, doncs, haver canviat molt... o pràcticament gens.

Però, per als qui foren soldats de l'Exèrcit Secret, el dret a la sobirania del poble canac «és tan sols la cabana de l'oncle Tom, en versió caledònia». Un moviment d'«ideologies barates que es destrueix quan se sap que el 70 per 100 de la població caledònia és mestissa i que el 50 per cent dels *caldoches* —o colons— no són de sang pura».

«Caledònia —diuen— era un paradís abans que els estrangers, en particular de Líbia, vinguessen a explicar als canacs com eren d'infeliços». Abans que els canacs —o simplement «el homes», en el seu significat melanès— començassen «a ser manipulats per potències estrangeres, que es moren d'impaciència per crear una nova Cuba a uns centenars de metres d' Austràlia».

Malgrat que la seua intervenció fou constantment negada en les nostres entrevistes, l'arenga per a «actuar» no pot ser més directa. Per a començar, cap confiança en Mitterrand ni en els partits neogaullistes: «mai no hem tolerat l'arrogància dels estrangers, ni la dels hereus del FLN, ni la dels immigrants

L'Imperi francès, cada volta més reduït

Molt més que una illa de níquel

Al començament del segle XIX, els canacs eren 100.000. Un segle més tard, a penes n'eren 20.000. La majoria de les morts, en aquell llarg i costós segle d'invasió europea, s'havia produït, fonamentalment, «gràcies» a les epidèmies importades per la «gran civilització blanca». Així, les malalties venèries, la tuberculosi, la tos ferina, «regals» de l'imperi francès, segons estudis rigorosos d'antropologia i medicina, van aconseguir d'acabar amb la vida d'un 70.000 persones.

Les altres 10.000 van morir víctimes de la dura repressió de la policia i l'exèrcit colonials, dedicats constantment a banyar en sang cadascuna de les rebel·lions dels antics amos de l'illa. Només l'esclafa-

ment de les revolucions de 1878 —alçament dels camperols aborígens contra els ramaders metropolitans, que produïen la despoblació de grans extensions de terra— o la de 1917 —duta a terme per causes idèntiques— va produir el genocidi de 10.000 nadius.

Descoberta en 1744 per James Cook, navegant de la Reial Marina Anglesa, en un dels viatges sobre terres australianes, els primers pobladors europeus de Nova Caledònia van ser missioners francesos. Però és en 1843 que, amb el britànic Paddon, comença realment la colonització. Una invasió conclosa una dècada després, quan va prendre possessió de l'illa Fevrier Despointes, «en nom de Napoleó III de França». En 1872, els su-

pervivents de *La Commune* parisenca detinguts després de la revolució van ser conduïts per Louis Adolphe Thiers a aquestes llunyanes terres, com a càstig i per evitar tot perill de «contaminació» revolucionària, i van ser condemnats a faenes agrícoles i mineres. Mentrestant, els aborígens, antics amos de camps i mines, eren «expropiats» i deportats a l'illa de Loyauté.

Entre 1950 i 1970, el gran bum del níquel —la principal riquesa de l'illa, que ocupa el tercer lloc en la producció mundial i que significa el 98,7 per 100 de les exportacions— va atraure nombrosos immigrants, que també van dedicar els seus esforços a la recerca de minerals preciosos. Aquest corrent va sig-

nificar un nou impuls al desequilibri demogràfic, en favor de la població blanca. Un canvi sociocultural i polític, al qual també va contribuir la gran immigració *pied-noir* dels anys seixanta.

Des de Kanaki o Nova Caledònia, es controlen perfectament tots els accessos a l'estret de Torres, una gola importantíssima i estreta, entre Nova Guinea-Papua i el cap australià de York; l'única via de comunicació marítima entre l'Oceà Índic i el Pacífic, i que pot permetre a qualsevol força naval d'evitar um pas perillós per aigües melanèsiques i indonèsies.

Això n'explica el capital valor estratègic per al cada vegada més reduït vell im-

sense vergonya —diuen—, ni la dels vells barons d'un gaullisme que ens ha arrossegat a la desfeta i a l'èxode, i que vénen ara a parlar virtuosament de Nova Caledònia».

El pla Pisani

Les eleccions celebrades el passat 18 de novembre per a elegir els membres de l'Assemblea Regional Caledònia foren la primera metxa de la nova revolució canaca: boicot a la «farsa electoral», ordenat pel Front d'Alliberament Canac i Socialista, bloqueig de camins, ocupació de terres, vaga general minera a Thio, la gran ciutat del níquel...

Com a resposta, el govern parisenc del PSF va prendre una doble resolu-

Les «Milícies de defensa» volen convertir-se en una OAS

ció: nomenar, l'1 de desembre, l'ex-ministre gaullista Pierre Pisani com a delegat extraordinari i «amb plens poders» per trobar una eixida i augmentar el cens de l'illa... amb un gran desplegament policial.

Pisani, de seguida, elaborà un pla per a la independència de l'illa. Una curiosa «sobirania limitada», basada en la fórmula «independència-associació». Aquest tractat desenvoluparia l'article 88 de la Constitució republicana, que tracta dels acords amb estats que volen associar-se «amb França, a fi de desenvolupar la seua civilit-

zació». I entre les mesures incloïa més control militar i policial francès, ja que la metròpoli seguiria assumint «la defensa del nou estat i de la seguretat pública del seu territori».

El pla Pisani comptà, no obstant això, amb una forta resistència de la majoria dels seus interlocutors. Així, la dreta el rebutjà, al·legant que l'únic acord era «continuar sent colònia», mentre que el RPCR, el partit caledònio-europeu de Jacques Lafleur, sucursal colonial del RPR de Chirac, tampoc no hi donà el consentiment. Ni el Front d'Alliberament de

Jean-Marie Tjibau: el govern territorial reunit a l'illa de Maré per deliberar sobre l'aplicació del pla no pogué fer-ho, ja que fou segrestat —amb Pisani inclòs— en un hangar de l'aeroport de l'illa. Els trenta-sis membres de l'escorta havien estat reduïts pels militants del Front (FLNKS). Era una forma de dir-li no. Així, el projecte de Pisani, la Segona Internacional, Georges Marchais i el gloriós imperi francès s'havien quedat pràcticament a soles.

Ara, el referèndum d'autodeterminació proposat pel govern francès, i que tindrà lloc abans del 31 de gener del 1987, espera l'hora històrica. París vol portar-lo endavant i administrarà, mentrestant, l'allargada illa del níquel. Per bé que no oblidia les paraules pronunciades per Pisani uns dies abans de ser apartat de les negociacions i ser substituït per Fernand Wibaux: «En els darrers quaranta anys, no hi ha hagut cap reivindicació de sobirania que no haja acabat en independència». Fou el seu últim servei a la metròpoli.

Per impedir la possible independència, els *caldoches*, l'extrema dreta i el RPRP de Chirac-Lafleur ja s'han associat, formant un «front comú dels territoris francesos del Pacífic» i intentant posar en peu de guerra tota la França ultramarina, a través de les «milícies de defensa». Milícies que amenacen convertir-se en una nova OAS intercolonial. Amb un gran problema: que, enfront del bloc colonial, els «pobles presoners de París» ja han començat a reaccionar, i el passat mes d'abril, a Guadalupe, la «conferència internacional de les últimes colònies franceses» es posava en marxa.

peri francès i per als seus aliats de Whashington-Canberra: un conflicte regional estable en la zona, bé al sud de la Xina o a Indonèsia, atorgaria un paper clau a la capital, Nu-

méa, situada en un punt privilegiat del combat i en una línia d'avantguarda en el transport marítim interoceànic. El seu valor va, doncs, molt més enllà del que tindria si es tractés

d'un simple illot de níquel o d'una illa adormida entre la Mar del Coral i la de les Fiji, amb una superfície de 19.058 km² i a 1.400 km de la costa australiana, entre Sidney i Brisbane.

Service d'Action Civique

El general Charles de Gaulle creà el SAC en 1958, com a servei paral·lel de contraespionatge i defensa, però la creació fou impulsada, realment, arran de la guerra d'Algèria. Primerament, com a grups especialitzats en la lluita contra l'FLN i després com a escamots secrets dedicats específicament a combatre l'enemic en l'ombra: l'OAS.

Després de la pèrdua colonial d'Algèria, el SAC —o els *barbouzes*— continuà cobrint diverses tasques, sovint qualificades «al marge de la llei». Així, l'han acusat de diversos atemptats de signe ultradretà: bombes a centres religiosos, impremtes i llibreries progressistes, l'oficina de recaptació de Marsella i també de la col·locació de nombrosos explosius en barris àrabs.

El cap regional per a la zona sud, Jacques Massié, ex-brigadier i comissari de policia, fou assassinat en un ajust de comptes, sembla que per membres de la seua organització. Massié, segons fonts policials de París, probablement mantenia relacions estretes amb els caps mafiosos de la costa occitana —al sud de l'Estat francès—. I estaria implicat també en obscures operacions de l'extrema dreta antiindependentista, simpatitzant del GAL.

Segons la premsa francesa, Massié hauria mantingut reunions amb un tal Brouchos, ex-membre del Servei i qualificat en mitjans d'esquerra com «un antiterrorista de tot terreny, inclòs el País Basc».

A Marsella, concretament, hauria reclamat Brouchos «homes valents i decidits», per organitzar «un escamot contraterrorista», amb marc d'actuació a Còrsega, l'Orient Mitjà i, probablement, Iparralde —Euskadi Nord—.

Una carta de M. Brouchos a un dels seus col·laboradors mostraria clarament aquesta connexió: «només puc expressar la meua desil·lusió —deia l'escrit— enfront del balanç dels escamots que vosté ha enviat a Còrsega». El motiu de la frustració era el segrest del màxim cap d'aquestes esquadres, el comandat Bertolini, dirigent del grup «antiterrorista» autotitulat «França», per militants del Front d'Alliberament Nacional de Còrsega (FLNC).

Roland Sampietro i Patrick de Carvalho, presumptes assassins d'un militant nacionalista basc, havien treballat per al SAC i pertangut a l'escorta personal de Simone Weil, dirigent del Reagrupament pour la République (RPR), ex-ministra del govern de París i diputada al Parlament europeu.

Igual que els homes de la desapareguda OAS han donat suport polític a l'ultradretà Jean-Marie Le Pen, els SAC han prestat les seues forces a les candidatures de RPR del conservador Jacques Chirac. El Partit Socialista Francès de Mitterrand decidí de dissoldre'l en arribar al govern. Tot porta a reconèixer, doncs, el desaparegut SAC com la versió francesa dels Grups Antiterroristes de Liberación (GAL).

«Els caledonis tenen un avantatge. Una sort que nosaltres no tinguérem, amb el seu president Dick Ukeiwé, símbol de la veritadera unitat caledoniana», diu el setmanari *pié-noir* *L'Echò*. «Per això, hem decidit donar suport a aquest home responsable». Malgrat aquestes paraules,

començar a funcionar —com a prova *democràtica* d'amistat— abans que se celebre el referèndum d'autodeterminació promés.

Però, el major perill és la possibilitat d'un gran contagi. L'*efecte dòmino* que una possible independència caledoniana pogués

Jacques Massié, ex-comissari del SAC i, ara, cadàver

el «patriotisme» de Dick Ukeiwé ha de posar-se en dubte. Molt més quan setmanes enrere visitava Whashington per «informar» els americans «del que passa a Caledònia i al Pacífic». Sens dubte, un crit desesperat d'ajuda «al món lliure».

L'efecte dòmino

La importància de la llunyana illa és vital per a l'Estat francès. Un estudi recent de l'exèrcit informava que, en les primeres dècades del segle XXI, «França jugarà el seu destí de potència mundial mitjana en l'hemisferi del Pacífic». Preparant ja tan significatiu esdeveniment, el general Jeannou Lacaze, cap de l'alt estat major francès, acudí a Nouméa, capital canaca, per dirigir la instal·lació d'una potent base militar que haurà de

llançar sobre la resta de les possessions franceses. Una epidèmia que als països de l'ANZUS —l'OTAN trilateral dels EUA, Nova Zelanda i Austràlia— tracten d'evitar com siga, per impedir «la presència de Moscou». I un altre perill més, que podria ser el gran infart francès: perdre la capacitat nuclear sobre l'atol·ló polinesi on, en 1966, experimentà proves atòmiques militars.

I és que «sense la reconquesta de la terra, seguirem sent un poble sense arrels», diu Roch Pidjot, diputat canac. O perquè, com diu Hnalaine Ureguei, sindicalista del mateix moviment, «hem donat molta confiança als socialistes. Ha arribat l'hora i no tenim por. Sempre hem lluitat sols».

Un moviment anticolonial s'ha posat en marxa. Un moviment irreversible.